

Omaishoidon tuen myöntämisen- perusteet

Hyväksytty Naantalin
sosiaali- ja
terveyslautakunnassa 4.3.2021

SISÄLLYS

1 OMAISHOIDON TUEN TARKOITUS JA SISÄLTÖ	2
2 OMAISHOIDON TUEN HAKEMINEN	3
3 PALVELUTARPEEN ARVIOINTI	4
3.1 PALVELUTARPEEN ARVIOINTI YLI 65-VUOTIAILLA	4
3.2 PALVELUTARPEEN ARVIOINTI ALLE 65-VUOTIAILLA.....	4
3.3 HOITO- JA PALVELUSUUNNITELMA	5
4 OMAISHOITAJAA KOSKEVA KRITEERIT	5
5 PÄÄTÖS OMAISHOIDON TUESTA	6
6 OMAISHOITOSOPIMUS	6
7 HOITOPALKKIO	7
7.1 LÄHEISAVUN HOITOPALKKIOLUOKKA YLI 65-VUOTIAILLE (PALKKIO 200 €/KK)	8
7.2 HOITOPALKKIOLUOKKA 1 (PALKKIO 474,86 €/KK)	8
7.2.1 yli 65-vuotiaat omaishoidettavat.....	8
7.2.2 alle 65-vuotiaat omaishoidettavat.....	9
7.3 HOITOPALKKIOLUOKKA 2 (893,20 €/KK).....	9
7.3.1 yli 65-vuotiaat omaishoidettavat.....	10
7.3.2 alle 65-vuotiaat omaishoidettavat.....	10
7.4 ERITYISHOITOPALKKIOLUOKKA 3 (1413,26 €/KK)	11
8 PALVELUJEN JA OLOSUHTEIDEN VAIKUTUS HOITOPALKKIOON	11
9 OMAISHOITAJILLE JÄRJESTETTÄVÄ VALMENNUS	12
10 OMAISHOITAJIEN HYVINVOINTITARKASTUS	12
11 EI SOPIMUSOMAISHOITAJA	13
12 OMAISHOIDON KESKEYTYKSET	13
13 OMAISHOITAJALLE JÄRJESTETTÄVÄ VAPAA	14
13.1 LYHYTAIKAISHOITO.....	15
13.2 PALVELUSETELI.....	15
13.3 PERHEHOITO	15
13.4 SIJAISHOITO.....	16
13.5 RYHMÄLOMITUS.....	16
14 OMAISHOITOSOPIMUKSEN IRTISANOMINEN JA PURKAMINEN	16
LÄHTEET.....	17

1 Omaishoidon tuen tarkoitus ja sisältö

Omaishoidon tuki on lakisääteinen sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä kunnan tulee huolehtia määrärahojen puitteissa. Kunta päättää, missä laajuudessa se järjestää omaishoidon tukea ja kuinka paljon se osoittaa voimavaroja hoitopalkkioihin ja palveluihin. Omaishoidon tukea koskeva lainsäädäntö uudistui 1.1.2006, jolloin tuli voimaan laki omaishoidon tuesta (937/2005, omaishoitolaki).

Naantalın kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta on vahvistanut omaishoidon tuen toimintaohjeen. Ohjeen mukaan omaishoidontuki kohdennetaan henkilöille, jotka tarvitsevat eniten hoitoa ja huolenpitoa kotiloissa. Ohjeella ja moniammatillisella hakemusten käsittelyllä pyritään kohtelevaan kaikkia hakijoita yhdenvertaisesti. Ohje tehostaa harkintavallan käyttöä ja auttaa tekemään objektiivisesti perusteltuja ja puolueettomia päätöksiä määrärahojen puitteissa.

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla.

Omaishoitosopimuksella tarkoitetaan hoitajan ja kaupungin välistä toimeksiantosopimusta omaishoidon järjestämisestä.

Omaishoitajalla tarkoitetaan hoidettavan omaista tai muuta hoidettavalle läheistä henkilöä, joka on tehnyt omaishoitosopimuksen.

Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista (Omaishoitolaki 2 §).

Omaishoidontuen tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteutumista turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus ja omaishoitajan työn tukeminen (Omaishoitolaki 1 §).

Omaishoitolain 3 § sisältää omaishoidon tuen yleiset myöntämisedellytykset. Kunta voi myöntää omaishoidon tukea, jos

- henkilö tarvitsee alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi kotioloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa;
- hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palvelujen avulla;
- hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia;
- omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää;
- hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva ja tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista.

2 Omaishoidon tuen hakeminen

Omaishoidon tukea haetaan kirjallisesti omaishoidon tukihakemuksella, joka on saatavissa Naantalin kaupungin verkkosivuilta: Sosiaali- ja terveystoimen palvelut / Hoito- ja vanhustalot / tai Vammaispalvelut/ Omaishoidon tuki. Lisäksi hakemus on noudettavissa Naantalin kaupungin palvelupisteistä puh. 02 4345 111 avohuollonohjaajalta tai vammaispalvelujen sosiaaliohjaajalta.

Hakemus palautetaan yli 65-vuotiaiden kohdalla kotihoidon avohuollonohjaajalle ja alle 65- vuotiaiden osalta vammaispalveluiden sosiaaliohjaajalle. Omaishoidettavaa ohjataan hakemaan Kelan etuuksia, kuten eläkkeensaajan hoitotukea tai vammaistukea.

3 Palvelutarpeen arviointi

Omaishoidon tuen myöntäminen pohjautuu omaishoitajan ja omaishoidettavan toimintakyvyn ja voimavarojen arviointiin. Arviointi koostuu kotikäynnillä tehtävästä havainnoinnista, omaishoidettavan ja omaishoitajan haastatteluista sekä toimintakyvyn arvioinnista. Omaishoidontuen päätöksenteossa hyödynnetään lääkärinlausuntoja ja muita asiantuntijalausuntoja.

3.1 Palvelutarpeen arviointi yli 65-vuotiailla

Yli 65-vuotiaan omaishoidettavan toimintakykyä ja hoidon sitovuutta arvioidaan tarvittaessa toimintakykymittareilla. Käytössä olevat mittarit ovat Rava -sekä RAI-arviointimittaristot, MMSE muistitesti tai tarvittaessa laajemmalla muistitestillä (Cerad). Päätöksenteko perustuu toimintakyvyn kokonaisarvioon ja yksittäinen mittarin arvo ei ole päätöksen peruste.

3.2 Palvelutarpeen arviointi alle 65-vuotiailla

Alle 65-vuotiaille omaishoidettaville päätös omaishoidontuesta tehdään melko usein määräaikaisena, koska muun muassa omaishoidettavan tuentarpeessa voi tapahtua muutoksia kuntoutumisen myötä. Määräaikaisen päätöksen voimassaoloajan päättyessä tai tarvittaessa omaishoidon tarve arvioidaan uudelleen kotikäyntinä sekä asiantuntijalausuntoja hyödyntäen.

Alle 18-vuotiaan omaishoidon tuen arvioinnissa arvioidaan hoidon ja huolenpidon fyysistä ja psyykkistä vaativuutta ja sitovuutta omaishoitajalle. Vaativuudella ja sitovuudella tarkoitetaan niitä vammaisuudesta tai sairaudesta aiheutuvia konkreettisia tehtäviä, joita omaishoitajan on vammaisesta lapsesta tai nuoresta huolehtiessaan suoritettava. Lisäksi arvioidaan omaishoidettavan liikuntakykyä, kommunikaatiotaitoja ja erityisen vaativien hoitotoimenpiteiden tarvetta. Arvioinnissa käytetään tarvittaessa apuna muun muassa lapsen ja nuoren kehityksellisten osa-alueiden toimintakyvyn mittareita (esim. SPECS-mittari). Hoidon, huolenpidon ja valvonnan tarvetta, vaativuutta ja sitovuutta verrataan saman ikäisen terveen lapsen tai nuoren tarpeisiin. Vanhemmuuteen jo lähtökohtaisesti sisältyvä lapsen ja nuoren hoidosta, huolenpidosta, kasvatuksesta ja harrastamismahdollisuuksista vastaaminen ei ole peruste omaishoidon tuen myöntämiselle.

3.3 Hoito- ja palvelusuunnitelma

Kotikäynnillä laaditaan omaishoidettavalle hoito- ja palvelusuunnitelma, joka lähetetään omaishoidettavalle.

Hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjataan (laki omaishoidon tuesta 2005/937 §7):

- omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö
- muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö
- omaishoitajan hoitotehtävää tukevien sosiaalihuollon palvelujen määrä ja sisältö sekä miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana

4 Omaishoitajaa koskevat kriteerit

Omaishoidon tukea voidaan myöntää vain, jos hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia (Omaishoitolaki 3 §). Hoitajan tulee olla hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö, jonka terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia.

Omaishoidon tukea ei myönnetä, jos hoitajalla on todettu ja päivittäiseen päätöksentekokykyyn vaikuttava muistisairaus, vakavia mielenterveyden ongelmia, päihteiden väärinkäyttöä tai jos hoitajan toimintakyky ja muu terveydellinen tila tai perhetilanne tai elämäntilanne selvästi rajoittaa häntä toimimasta omaishoitajana, vaikka hoidettavalle järjestetään riittävä määrä palvelua hoidon toteutumiseen (ratkaisu on hoidettavan edunmukainen).

Omaishoitajan soveltuvuuden arviointi toteutetaan hoitajaa suullisesti haastatellen. Arvioinnista tietoihin kirjataan omaishoidettavan hoitoon ja huolenpitoon merkittävästi liittyvät asiat omaishoitajan soveltuvuudesta. Tarvittaessa hoitajan on esitettävä lääkärintodistus terveydentilastaan.

Omaishoidontuen päätös voidaan tehdä kielteisenä. Voimassa oleva omaishoidonsopimus voidaan muuttaa välittömästi kielteiseksi, jos hoitaja ei toimita lääkärintodistusta määräaikaan mennessä.

5 Päätös omaishoidon tuesta

Omaishoidon tuen myöntäminen perustuu hoidettavan alentuneen toimintakyvyn edellyttämään hoidon ja hoivan tarpeeseen sekä omaishoitajan antamaan hoitoon ja huolenpitoon. Päävastuu omaishoidettavan hoidosta tulee olla omaishoitajalla. Pelkästään asioiden hoito ja kodinhoito eivät ole riittäviä perusteita omaishoidon tuen myöntämiselle. Kokonaistilanne arvioidaan aina yksilöllisesti.

Omaishoidontukea ei myönnetä, jos muut palvelut turvaavat omaishoidettavan hoidon ja huolenpidon paremmin kuin omaishoidon tuki. Tällaisia palveluja voivat olla esimerkiksi kotihoito, lapsiperhe palvelujen perhetyö/kotipalvelu tai lastensuojelun asiakkuus.

Hoitoisuuden arvioinnin ja haastattelun perusteella tehdään päätös omaishoidon tuen myöntämisestä. Omaishoidon tuen myöntäminen arvioidaan moniammatillisessa tiimissä. Omaishoidon tuki myönnetään hakemuksen saapumiskuukauden alusta. Hakijalle lähetetään omaishoidontukipäätös kirjallisena.

6 Omaishoitosopimus

Myönteisen omaishoidontukipäätöksen lisäksi laaditaan omaishoitosopimus. Sopimuksessa määritellään sopijapuolten oikeudet ja velvollisuudet. Liitteeksi laaditaan hoidettavan hoito- ja palvelusuunnitelma.

Omaishoitosopimus on toimeksiantosopimus eikä hoitaja ole työsopimussuhteessa kuntaan, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan. Omaishoidon tuen sopimus tehdään toistaiseksi tai erityisistä syistä määräajaksi. Erityinen syy voi olla omaishoitajan antaman hoidon korvaaminen toisella palvelulla, hoidettavan siirtyminen sairaalahoitoon tai palveluasumiseen, omaishoitajan vaihtuminen tai hoidon ja sitovuuden muuttuminen esim. kuntoutumisen myötä. Jos omaishoidettava on alle 18-vuotias, sopimus tehdään usein määräaikaisena (palveluntarpeessa ja kuntoutumisessa usein muutoksia). Sopimus tarkistetaan tarvittaessa.

Omaishoidon tuki ei ole ulkomaille myönnettävää palvelua. Jos ulkomailla oleskelu kestää yli kolme viikkoa, maksu keskeytyy. Jos ulkomailla oleskelu jatkuu yli kolme kuukautta, sopimus irtisanotaan.

Sopimus omaishoidon tuesta voidaan purkaa välittömästi, jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoitettavan tai omaishoitajan terveyden tai turvallisuuden.

Hoito- ja palvelusuunnitelmaa tarkistetaan, kun hoidon tarpeessa tai olosuhteissa tapahtuu oleellisia muutoksia. Omaishoitajalla on velvollisuus ilmoittaa näistä muutoksista asiaa hoitavalle viranhaltijalle. Tarkistus voidaan suorittaa tarvittaessa kotikäynnillä, jos se arvioinnin kannalta katsotaan tarpeelliseksi.

7 Hoitopalkkio

Hoitajalle maksettava hoitopalkkion suuruus määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan, jolloin omaishoidon tukea korotetaan tai alennetaan tarvittaessa. Pysyvien hoitoon vaikuttavien muutosten ensisijainen ilmoitusvelvollisuus on hoitajalla.

Hoitopalkkio on saajalleen veronalaista tuloa. Palkkio saattaa vaikuttaa muihin maksettuihin etuuksiin (esimerkiksi asumistuki, työmarkkinatuki, toimeentulotuki), joten niistä kannattaa neuvotella etuuden maksajan kanssa etukäteen. Omaishoidon tuen hoitopalkkio voidaan sopia pienemmäksi hoitajan esittämän erityisen syyn vuoksi (esimerkiksi hoitajan eläketuloraja). Palkkio maksetaan kuukausittain jälkikäteen kuukauden viimeisenä arkipäivänä.

Kunta on velvollinen järjestämään omaishoitajalle tapaturmavakuutuslain mukaisen vakuutuksen. Omaishoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa.

7.1 Läheisavun hoitopalkkioluokka yli 65-vuotiaille (palkkio 200 € /kk)

Omaisen tai läheisen antama hoiva pidentää autettavan mahdollisuutta asua itsenäisesti omassa kodissaan. Läheisavun maksuluokkaan voidaan arvion mukaan maksaa sellaisissa tilanteissa, joissa varsinaisen omaishoidon tuen alemman maksuluokan kriteerit eivät täyty, mutta henkilö tarvitsee säännöllisesti ja lähes päivittäin apua kotona selviämässä. Toimintakykyä mittavan Rava-arvon on oltava vähintään 1,7 (tuettu avuntarve). Hoivan tarpeen tulee olla säännöllistä ja vähintään kahdesti viikossa toistuvaa.

Tuki voidaan myöntää syrjäseudulla, kaukana palveluista asuvasta henkilöstä edellyttäen (saariston asukkaat/kulkuyhteydet haastavat), että omaishoitajan/tukihenkilön antama hoito korvaa kotihoidon tai tukipalvelujen palveluja kokonaan. Lisäksi edellytyksenä on, ettei palvelua ole saatavilla palvelusetelillä tai ei pystytä muuten järjestämään. Läheisavun palkkio voidaan maksaa myös muulle läheiselle henkilölle. Läheisavun maksuluokan tukea ei myönnetä puolisolle (tai vanhemmalle).

Läheisavun palkkioluokkaan ei sisälly lakisääteistä vapaapäiväoikeutta. Päätös koskee hoidettavan sen hetkistä asuinpaikkaa ja tehdään määräaikaisesti vuodeksi kerrallaan. Ennaltaehkäisevän tuen maksaminen keskeytyy, jos autettava joutuu hoitoon kodin ulkopuolelle (esim. sairaalassa olon tai auttajan loman ajaksi). Ennaltaehkäisevää tukea ei myönnetä samassa taloudessa asuvalle puolisolle.

7.2 Hoitopalkkioluokka 1 (palkkio 474,86 € /kk)

Tähän tukiluokkaan kuuluvat henkilöt, jotka tarvitsevat säännöllistä hoitoa ja huolenpitoa ja avuntarve on sitovaa ja vaativaa.

7.2.1 yli 65-vuotiaat omaishoidettavat

Yli 65-vuotiailla omaishoidettavilla omaishoidon tuki korvaa pääsääntöisesti säännöllisen päivittäisen, viikoittaisen ja tehostetun kotihoidon. Asiakkaalla on mahdollisuus tukipalveluihin. Hoidettava tarvitsee apua ja ohjausta useamman kerran päivässä päivittäistoiminnoissaan ja henkilökohtaiseen hoitoon liittyvissä asioissa. Hoidettava selviää lyhyen aikaan päivittäin yksin eikä tarvitse säännöllisesti apua öisin.

Myöntämisperusteet:

- Yli 65-vuotiailla omaishoidettavilla viitteellinen Ravan minimiarvo 2,5 tai MMSE 13–17/30.
- Rai-arvot:
 - CPS 1 tai enemmän
 - ADLH 2 tai enemmän
 - ADL 8 tai enemmän
 - Maple 3 tai enemmän

7.2.2 alle 65-vuotiaat omaishoidettavat

Alle 65-vuotias omaishoidettava on vaikeasti vammainen tai pitkäaikaissairas henkilö, jonka hoito ja huolenpito päivittäin ovat erityisen vaativaa ja sitovaa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota päivittäisten toimintojen lisäksi liikuntakykyyn, kommunikaatioon sekä vaativien hoitotoimenpiteiden tarpeeseen. Viitteellinen MMSE-pisteytys 13–17/30.

Hoidettava voi olla säännöllisesti osan päivästä tai säännöllisesti useamman kerran viikossa kodin ulkopuolisessa toiminnassa tai palvelussa (esim. koulussa, päivähoidossa, työtoiminnassa, päivätoiminnassa tms.) ilman, että hoitopalkkio muuttuu.

Alle 18-vuotias omaishoidettava rinnastetaan oman ikäryhmänsä muihin lapsiin ja nuoriin hoidon sitovuutta ja vaativuutta arvioitaessa. Hoidettava ei selviä itsenäisesti ikätasoon liittyvistä arkitoimista, vaan vaatii jatkuvasti päivittäisissä toimissaan erityistä hoitoa, apua, ohjausta ja valvontaa. Hoidettavalla on vaikeuksia liikkumisessa itsenäisesti kodin ulkopuolella. Hoidon toteuttaminen edellyttää hoidosta huolehtivan erityistä perehtyneisyyttä lapsen hoito- ja kuntoutustoimenpiteisiin (esim. injektoiden antaminen, syöttöletkuruokinnasta huolehtiminen, vaativasta lääkehoidosta huolehtiminen) tai lapsen tai nuoren käyttäytymisen erityispiirteisiin. Alle 18-vuotiailla omaishoidettavilla viitteellinen SPECS-arvioinnin pistemäärä 39–51.

7.3 Hoitopalkkioluokka 2 (893,20 €/kk)

Tähän tukiluokkaan kuuluvat henkilöt, jotka tarvitsevat runsaasti ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa ja hoitotyö on erittäin sitovaa ja vaativaa. Omaishoidon tuki on vaihtoehto laitoshoidolle, ympärivuorokautiselle palveluasumiselle tai tehostetulle kotihoidolle. Asiakas voi saada kotihoidon tukipalveluja.

7.3.1 yli 65-vuotiaat omaishoidettavat

Hoidettava vaatii ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa sekä jatkuvaa apua ja valvontaa kaikissa henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa ja/tai henkilökohtaiseen hoitoon liittyvissä toimenpiteissä eikä hän voi asua yksin. Hoitaja ei voi olla kokopäivätyössä.

Myöntämisperusteet:

- Yli 65-vuotiailla viitteellinen Ravan minimiarvo 3 tai muistihäiriöistä kärsivillä tulee olla diagnosoitu keskivaikea tai vaikea muistisairaus (MMSE 12/30 tai alle).
- RAI-arvot:
 - CPS 3 tai enemmän/keskimäärin 3
 - ADLH 3 tai enemmän/keskimäärin 3
 - IADL 15 tai enemmän/keskimäärin 15-18
 - Maple 4-5/keskimäärin 4

7.3.2 alle 65-vuotiaat omaishoidettavat

Hoitopalkkioluokka 1:ssä mainittujen kriteerien lisäksi hoidettava tarvitsee jatkuvaa apua tai läsnäoloa päivittäisissä toiminnoissa. Hoidettava tarvitsee toistuvaa ja säännöllistä hoitoa ja huolenpitoa myös yöaikaan. Jos hoidontarve yöaikaan on vähäistä, tulee päiväaikaisen hoidon tarpeen olla erittäin runsasta. Hoitotyö edellyttää omaishoitajalta pääsääntöisesti ympärivuorokautista työpanosta ja on fyysisesti ja/tai psyykkisesti raskasta. Hoitaja ei voi olla työssä omaishoidettavan hänen vastuullaan ollessa. Viitteellinen MMSE-pisteytys 12/30 tai alle.

Hoidettava voi olla osan päivästä tai viikoittain kodin ulkopuolella (esim. koulussa, päivähoidossa, työtoiminnassa, päivätoiminnassa tms.) ilman, että hoitopalkkio muuttuu.

Alle 18-vuotias hoidettava ei voi olla lyhyttäkään aikaa yksin, vaan lapsen hoidosta huolehtivan on oltava jatkuvasti varuillaan tai lapsi tarvitsee valvojaa karkailun ja impulsiivisuuden vuoksi tai koska lapsi voi vahingoittaa itseään tai muita. Alle 18-vuotias hoidettava tarvitsee apua ja valvontaa myös sosiaalisessa kanssakäymisessä sekä usein vaatii runsaasti erityishoitotoimenpiteitä. Alle 18-vuotiailla viitteellinen SPECS-arvioinnin pistemäärä 52- 65.

7.4 Erityishoitopalkkioluokka 3 (1413,26 €/kk)

Tuki myönnetään saattohoitovaiheessa (edellyttää saattopäätöstä) tai hoidettavan toipuessa vakavasta sairaudesta, kun hoitaja jää pois työstä kokopäiväisesti hoitamaan hoidettavaa eikä saa muuta korvausta ansiotulon menetyksestä. Hoidon arvioidaan olevan lyhytaikaista, jolloin erityistukiluokan mukaista palkkiota maksetaan enintään puolen vuoden ajalta.

Hoitajalla ei voi olla vähäistä suurempia tuloja tai hän ei voi saada vuorotteluvapaalain mukaista vuorottelukorvausta tai sairausvakuutuslain mukaista erityishoitorahaa. Palvelujen määrä ei vaikuta palkkion määrään.

8 Palvelujen ja olosuhteiden vaikutus hoitopalkkioon

Jos omaishoidettavalle on myönnetty päivittäisiin toimiin kotona ja kodin ulkopuolella henkilökohtainen avustaja yli 30 tuntia kuukaudessa tai hyvin runsaasti muita tukitoimia, omaishoidon tuki maksetaan pääsääntöisesti enintään hoitopalkkioluokan 1 mukaisesti.

Jos alle 18-vuotias omaishoidettava on yhteishuoltajuudessa, omaishoidon tukea voidaan maksaa toiselle huoltajalle vain molempien huoltajien suostumuksella.

Omaishoidon tuki vähenee yli 65-vuotiaiden omaishoitajilla kotihoidon palvelujen perusteella seuraavan taulukon mukaan:

Maksuluokka 1	Maksuluokka 2	Maksuluokka 3	Maksuluokka 4	Maksuluokka 5	Maksuluokka 6
kun palvelua	kun palvelua	kun palvelua	kun palvelua	kun palvelua	kun palvelua
5h /kk	6 – 11h /kk	12 – 20h /kk	21 – 29h /kk	30 – 40h /kk	yli 41h /kk
	omaishoidon tuki	omaishoidon tuki	omaishoidon tuki	omaishoidon tuki	omaishoidon tuki
	vähenee 10 %	vähenee 15 %	vähenee 20 %	vähenee 30 %	vähenee 40 %

Hoitopalkkion ohella kunnan tulee järjestää hoitotyön vaatimat välttämättömät muut palvelut, joita voivat olla arjessa pärjäämistä ja kotihoidon palveluita täydentävät tukipalvelut kotiin. Tukipalveluita ovat mm. ateria-, kauppaa-, siivous-, kuljetuspalveluilla. Kotihoito voi sisältää hoito- ja hoivapalveluja, joissa yhdistyy asiakkaan tarvitsema kotipalvelu ja kotisairaanhoidon. Palveluista sovitaan tarkemmin hoito- ja palvelusuunnitelmassa.

9 Omaishoitajille järjestettävä valmennus

Kunta järjestää omaishoitajalle valmennusta ja koulutusta hoitotehtävää varten. Valmennuksessa käsitellään esimerkiksi omaishoitajan asemaan ja hyvinvointiin sekä kunnan ja omaishoitajan yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä sekä avustamisen ja hoivatyön perusteisiin liittyviä kysymyksiä. Valmennuksella voidaan edistää hoidon laatua ja varmistaa, että omaishoitajat toteuttavat hoidettavien toimintakykyä ylläpitäviä ja edistäviä toimintatapoja. Mahdollisuudesta osallistua omaishoitajien valmennukseen tiedotetaan säännöllisesti omaishoitosuhteen ajan, sopimus- ja seurantakäynneillä.

10 Omaishoitajien hyvinvointitarkastus

Kunta järjestää omaishoitajalle hyvinvointitarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan ja hoitotehtävänsä tukevia sosiaali- ja terveyspalveluja. Samalla omaishoitajaa tuetaan tekemään hänen omaa terveyttään ja hyvinvointiaan edistäviä valintoja. Mahdollisuutta osallistua vapaaehtoiseen hyvinvointitarkastukseen tiedotetaan säännöllisesti omaishoitosuhteen ajan, sopimus- ja seurantakäynneillä. Hyvinvointitarkastukset ovat maksuttomia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n 1 kohdan perusteella.

11 Ei sopimusomaishoitaja

Omaisen tai läheisen antama säännöllinen hoito ja huolenpito eivät aina täytä omaishoidon tuen myöntämisperusteita, esimerkiksi kun

- hoidettavan hoidon ja huolenpidon pääasiallinen järjestämistapa ei ole omaishoito, vaan hoito järjestetään pääasiassa muiden, julkisten palvelujen avulla ja/tai
- hoidettavan tarvitsema ja/tai hoitajan antama hoidon sitovuus ja vaativuus eivät täytä myöntämisperusteissa edellytettävää tasoa ja/tai
- hoitajasta johtuvista syistä ei voida tehdä sopimusta omaishoidosta

Omaisen tai läheisen antama hoito ja huolenpito voi tällaisessakin tilanteessa edellyttää hoitajalle tarjottavaa tukea. Kunta voi tukea ei sopimusomaishoitajaa tarjoamalla hoitajalle sosiaalihuoltolain mukaista neuvontaa ja ohjausta ja tarpeeseen vastaavia sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita. Ei sopimusomaishoitajan tueksi myönnettävät sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut edellyttävät, että omaishoitajan antama hoito ja huolenpito on kirjattu hoidettavan hoito- tai palvelusuunnitelmaan.

Ei sopimusomaishoitajalle tarjottavan vapaan määrä voi olla enintään 2 vuorokautta kuukaudessa silloin, kun hoidon sitovuus ja vaativuus eivät täytä omaishoidon tuen myöntämiskriteereitä. Omaishoidon ollessa ympärivuorokautisesti sitovaa ja vaativaa ja hoitaja ei halua tehdä sopimusta omaishoidon tuesta tarjotaan enintään 3 vuorokautta kuukaudessa omaishoidon vapaata.

12 Omaishoidon keskeytykset

Omaishoidon keskeytyksistä on ilmoitettava välittömästi sopimuksen allekirjoittaneelle viranhaltijalle.

Hoitopalkkion maksamisesta hoidon keskeytyessä hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä päättää kunta. Esimerkiksi hoitajan sairausloma tai hoitajan osallistuminen kuntoutukseen oikeuttaa palkkion maksamiseen 14 vrk ajalta hoidon keskeytymisen alkamisesta.

Hoidettavan tulee olla omaishoidossa vähintään 16 vrk/kk, jotta omaishoidontuki voidaan myöntää täysimääräisenä. Omaishoidon keskeytyessä tilapäisesti hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä, hoitopalkkion maksaminen keskeytetään 30 vuorokauden kuluttua.

Tapaturman sattuessa hoitotyössä, tulee omaishoitajan ottaa yhteys päätöksen tehneeseen viranhaltijaan mahdollisimman pian.

13 Omaishoitajalle järjestettävä vapaa

Omaishoitajalle järjestettävän vapaan tavoitteena on tukea omaishoitajan jaksamista. Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata kolme vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Lakisääteinen vapaa sisältää omaishoitajalle annettavaa vapaata täysinä vuorokausina.

Vapaapäivät voi pitää, kun lomaoikeus on kertynyt. Vapaapäiviä voi kerätä ja pitää ne yhtäjaksoisesti. Vapaat tulee pitää kalenterivuoden aikana. Poikkeuksena joulukuun vapaat, jotka voi tarvittaessa siirtää tammikuulle.

Vapaan pitäminen ei vaikuta hoitopalkkioon eikä vähennä uusien vapaiden kertymistä. Vastuu vapaan aikaisen hoidon tilaamisesta/järjestämisestä ja omaishoidon vapaiden pitämisestä sekä niihin liittyvistä matkoista on omaishoitajalla.

Omaishoidon vapaat voidaan pitää poikkeuksellisesti tilanteessa jossa hoitaja/hoidettava on joutunut äkillisesti laitoshoidon jaksolle.

Omaishoitajan pitäessä lakisääteisiä vapaita, peritään omaishoidettavalta laitoshoidon, palveluasumisen ja perhehoidon palveluista Naantalin Sosiaali- ja terveyslautakunnan määrittämä asiakasmaksu.

Oikeutta lakisääteiseen omaishoitajavapaaseen ei kerry sellaiselta kalenterikuukaudelta, josta hoidettava on ollut vähintään 15 vuorokautta poissa omaishoidosta hoitajan vapaan vuoksi esim. perhehoitona, palveluasumisessa tai laitoshoidossa (ei koske omaishoidontuen lakisääteisten vapaiden pitämistä).

Omaishoitajan vapaa voidaan järjestää lyhytaikaishoidolla, omaishoidon palveluseteleillä, perhehoitona, sijaishoitona tai alle 18-vuotialle myös ryhmälomituksena. Hoidosta voidaan periä asiakasmaksulain ja -asetuksen mukaiset sekä kunnan päättämät maksut tai sopia palvelujen maksuttomuudesta.

13.1 Lyhytaikaishoito

Lyhytaikaishoidolla tarkoitetaan ennalta suunniteltua hoitojaksoa laitoshoidossa tai tehostetun palveluasumisen yksikössä.

13.2 Palveluseteli

Omaishoidon vapaan palvelusetelin avulla on mahdollista järjestää omaishoidettavan kotiin hoitaja omaishoitajan vapaan ajaksi. Palveluseteleitä on mahdollista saada 36 tuntia kuukaudessa. Palveluntuottaja valitaan Naantalin sosiaali- ja terveyslautakunnan hyväksymältä yksityisten palveluntuottajien listalta.

13.3 Perhehoito

Omaishoidon vapaat on mahdollista toteuttaa myös perhehoitona, jolloin omaishoidettavan osa- tai ympärivuorokautinen huolenpito järjestetään perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Varsinais-Suomen ikäihmisten ja kehitysvammaisten perhehoitoyksikkö vastaa perhehoitajien rekrytoinnista, valmentamisesta, täydennyskoulutuksista sekä muusta perhehoitajien tuesta. Kunta tekee perhehoitajan kanssa toimeksiantosopimuksen.

13.4 Sijaishoito

Sijaishoito järjestetään yleisimmin siten, että sijaisomaishoitajaksi palkataan toimeksiantosopimuksella vähintään 18 vuotta täyttänyt henkilö omaishoitajan vapaan ajaksi. Sijaisen ei tarvitse olla hoidettavan omainen tai muu läheinen. Omaishoitajan sijaista koskevat samat vaatimukset kuin varsinaiseksi omaishoitajaksi hyväksyttävää. Jos omaishoitajan vapaat järjestetään toimeksiantosopimuksen avulla, sijaiselle maksetaan 50 €/hoitopäivä. Sijaishoidosta ei peritä omaishoidettavalta asiakasmaksua.

13.5 Ryhmälomitus

Ryhmälomitus on kunnan järjestämä tai ostama palvelu, joka on tarkoitettu alle 18-vuotiaille hoidettaville. Ryhmälomitusta järjestetään pääsääntöisesti perjantaista sunnuntaihin.

14 Omaishoitosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Omaishoitolaissa ei ole määritelty erityisiä irtisanomisperusteita. Omaishoitosopimus voidaan irtisanoa kunnan puolelta päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua ja omaishoitajan irtisanoessa yhden kuukauden kuluttua.

Omaishoitosopimus voidaan purkaa välittömästi, jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai hoitajan terveyden tai turvallisuuden. Hoitajan huonokuntoisuus voi olla perusteena sopimuksen purkamiselle. Omaishoitosopimus päättyy irtisanomisajasta huolimatta sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito käy tarpeettomaksi hoidettavan terveydentilasta johtuvien muutosten tai menehtymisen vuoksi. Omaishoitajan menehtyessä hoitopalkkion maksaminen päättyy välittömästi.

Lähteet

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/ 1301

Laki omaishoidon tuesta 2.12.2005/937

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3.8.1992/734

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä 24.7.2009/569

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812

Opas kuntien päättäjille/ Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:30